

Evaluating the Semantic Structure Embedded in the Physical Dimension of Space and Architecture in Mid-Rise Buildings and the Historic Fabric of Lalehzar

Seyed Ramtin Hassani ¹, Vahid Qobadiyan ^{*2}, Mahnaz Mahmoudi Zarandi ³

¹ Department of Architecture, Emirates Branch, Islamic Azad University, Dubai, United Arab Emirates. ramtin.hassani@iau.ac.ae

^{*2} (Corresponding author) Department of Art and Architecture, Faculty of Art and Architecture, Azad University, Tehran Center Branch, Tehran, Iran. vah.qobadiyan@iauctb.ac.ir

³ Department of Art and Architecture, North Tehran branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. m_mahmoodi@iau-tnb.ac.ir

Article Info

Research Article

Issue 54

Volume 21

Page 225 to 245

Submission Date: 2024/01/12

Review Date: 2024/03/09

Acceptance Date: 2024/05/16

Publication Date: 2024/06/21

Keywords

Infill architecture,
semantic structure,
decay,
Lalehzar,
identity

Cite this article

Hassani, S. R., Qobadiyan, V. and Mahmoudi Zarandi, M. (2024). Evaluating the Semantic Structure Embedded in the Physical Dimension of Space and Architecture in Mid-Rise Buildings and the Historic Fabric of Lalehzar. *Islamic Art Studies*, 21(54), 225-245.

 [dori.net/dor/20.1001.1.
***** ***/](https://doi.org/10.22034/IAS.2024.452068.2357)

 [dx.doi.org/10.22034/IAS.
.2024.452068.2357](https://doi.org/10.22034/IAS.2024.452068.2357)

ABSTRACT

This study examines the intricate interplay between architecture and semiotics in Lalehzar's mid-rise buildings, demonstrating how physical forms embody cultural and historical narratives. It emphasizes architecture's role as both a medium of cultural expression and a repository of social values and collective memory. The research aims to conduct a thorough analysis of semantic structures within Lalehzar's architectural physicality, seeking to understand how these structures relate to their cultural and historical contexts—thereby contributing to broader architectural and urban studies. Employing a comprehensive mixed-methods approach, the study integrates qualitative and quantitative research. Data collection includes surveys, interviews, and field observations, supplemented by historical documents and expert analyses. Methodologically, it investigates the semantic values embedded in architecture, focusing on elements such as balance, proportion, and continuity. Findings reveal a harmonious integration of modern and traditional designs in Lalehzar's architecture, characterized by equilibrium, proportionality, and temporal coherence. The study also identifies key semantic elements—such as skylines and entryways—that uniquely contribute to Lalehzar Street's architectural identity. In summary, this research provides a nuanced understanding of Lalehzar's semantic architecture, illuminating the rich tapestry of meanings conveyed by its historic structures. Such insights are vital for cultural heritage preservation and for guiding future architectural interventions in similar historic contexts.

Research Objectives:

1. To analyze the semantic structures embedded in the physical dimensions of Lalehzar's architecture.
2. To explore the relationship between Lalehzar's architecture and its cultural-historical context.

Research Questions:

1. How are semantic structures manifested in the physical dimensions of Lalehzar's architecture?
2. What connections exist between Lalehzar's architecture and its cultural-historical backdrop?

This article is taken from the doctoral thesis of "Seyed Ramtin Hassani" entitled "Developing a Framework for the Design of Interstitial Architecture on Lalehzar Street" under the guidance of Dr. Vahid Ghobadian, supervisor, and Dr. Mahnaz Mahmoudi Zarandi, advisor, at the Islamic Azad University, Emirates Branch (Dubai).

Introduction

Architecture transcends the mere arrangement of bricks and mortar, serving as tangible manifestation of meaning - a conduit through which cultures communicate their narratives and histories (Ching, 2023). This intricate interplay between form and meaning offers profound insights into the past, revealing layers of history, culture, and semiotics that shape the built environment. The complex relationship between architectural physicality and its embedded semantic dimensions becomes particularly crucial to understand, as architecture operates as one of the most profound mediums for cultural transmission (Barati, 2012: 55). Through this medium, cultures express their stories, beliefs, and values, leaving indelible imprints on constructed landscapes. Architecture thus becomes a vessel through which history is narrated, comprehended, and preserved, providing unique tools for decoding the past.

Delving deeper into historic fabrics, we recognize their multidimensional nature, with each analytical lens illuminating different aspects of their richness. Among these interpretive frameworks, morphology, typology and semiotics emerge as essential tools for uncovering the secrets of historical structures and their formative cultural contexts (Hillier, 2011). These methodologies enable us to discern the complex form-meaning dialectic in architectural spaces, revealing narratives encoded within physical structures themselves. As we commence this inquiry, we must acknowledge that architecture's significance extends far beyond utilitarian function - it serves as a repository of cultural memory, a canvas painted with the stories of communities and civilizations.

Through examining the morphology, typology and semiotics of historic buildings, we access the collective consciousness of bygone eras, enriching our understanding of the past and its enduring impact on the present (Ujang & Zakariya, 2015). By synthesizing diverse theoretical perspectives - from James Gibson's framework identifying meaning-layers in architectural environments to Eco's (1968) distinction between explicit and implicit meanings - we equip ourselves to navigate architecture's complex semantic terrain. Recognizing that meaning resides not only in physical environmental features but also in human cognition (Sitinjak, Wardani, & Nilasari, 2020) underscores the complexity of architectural design. This understanding empowers architects to create spaces that genuinely resonate with users while enriching cultural and urban contexts.

The current study, "Evaluating Semantic Structures in the Physical Dimension of Space in Mid-Rise Buildings and the Historic Fabric of Lalehzar," initiates an interdisciplinary journey intersecting architectural studies, anthropology, religion, and urbanism. At its core lies the examination of the intricate relationship between architectural form and embedded meaning. This introduction establishes the conceptual framework for

exploring architectural semiotics within Lalehzar's historic context. As a tangible expression of human creativity and culture, architecture functions as a powerful medium for meaning-making (Ching, 2023). Since its inception, architecture has played a pivotal role in representing cultural values, religious beliefs, and social norms. In this regard, Nelson (2008) maintains that the concept of place and its associated meanings have deep historical roots that profoundly shape the built environment. Architecture, as physical manifestation of these meanings, offers a rich tapestry of insights into human experience (Nelson, 2008).

The Mishnah, a central text in Jewish law, presents a unique case study in the convergence of form and meaning within religious contexts (Neusner, 1977). Its structural organization holds profound significance, reflecting both religious and legal concepts. This intersection of form and content in religious architecture illuminates the complex relationship between physical structures and symbolic meaning (Neusner, 1977).

Urban regeneration projects offer another perspective on place-making and its associated meanings (Ujang & Zakariya, 2015). These initiatives typically involve transforming existing urban spaces while preserving historical elements and introducing contemporary interventions. Such projects aim to rejuvenate not only the physical environment but also the meaning and identity embedded within places (Ujang & Zakariya, 2015).

E. Canniffe's work, *The Politics of the Piazza: The History and Meaning of the Italian Square*, examines the historical significance of Italian piazzas (Canniffe, 2016). These symbolic spaces have evolved over centuries, accumulating layers of cultural, social, and political meaning. Canniffe's exploration highlights the dynamic nature of architectural semiotics in historic contexts (Canniffe, 2016). As we examine architecture's complex relationship with meaning, we must recognize that architectural design transcends mere aesthetics and functionality. It requires deep understanding of how form and meaning interact to create resonant spaces (Hershberger, 2021).

Adeli and Nademi's research, *Form as Affordance: Theoretical Basis and Conceptual Framework for Architectural Meaning*, develops a theoretical framework examining architectural form's capacity to convey meaning (Adeli & Nademi, 2022). The concept of affordance suggests architectural forms provide opportunities for interaction and interpretation, ultimately contributing to meaning-making processes (Adeli & Nademi, 2022). Sacred architecture extends into spaces where worship, social culture, and form intertwine (Gabriel et al., n.d.). The influence of worship practices and social culture on

sacred architecture underscores the profound impact of spiritual and cultural meanings on design (Gabriel et al., n.d.).

As Minnemma (2020) explores, architectural language itself becomes narrative. In *The Language of Architecture and the Architect's Narrative*, Minnemma examines spatial orientation and cultural meaning in architectural design (Minnemma, 2020). This perspective emphasizes architecture's narrative quality and its role in conveying cultural and spatial meanings. Balinese traditional architecture offers remarkable examples of cosmic and cultural meanings embodied in built forms (Sitinjak, Wardani, & Nilasari, 2020). *Balinese Traditional Architecture: From Cosmic to Modern* analyzes the symbolism and cultural significance embedded in Balinese architectural designs (Sitinjak, Wardani, & Nilasari, 2020). Similarly, the Javanese house in Demak, Indonesia, known as Pendhapa Natabratan, presents a case study in architectural symbolism (Ashadi, 2020). This research demonstrates how the Javanese house functions as cultural symbol, embodying traditions and meanings (Ashadi, 2020). Contemporary reinterpretations of Islamic architecture reflect evolving historical and Orientalist perspectives (Omidvari, 2011). The study *Reading the Concept of Islamic Architecture in the Contemporary Era* provides valuable insights into Islamic architecture's shifting meanings in modern contexts (Omidvari, 2011).

Panofsky's work on iconography offers historical perspective in architectural analysis (Sherer, 2020). This research examines iconography's role in decoding meaning and symbolism in architectural structures (Sherer, 2020). Stiny's exploration of computational approaches to form and meaning emphasizes their dynamic relationship (Stiny, 1985), highlighting computational methods' role in understanding design's multilayered meanings. Finally, Hillier's configurational theory challenges notions of architectural form as meaningless (Hillier, 2011). This theory posits that spatial configurations inherently convey meaning, expanding our understanding of form-meaning intersections in built environments (Hillier, 2011). The current study of semantic structures in Lalehzar's mid-rise buildings and historic fabric draws from these diverse disciplines and perspectives. It seeks to uncover the semantic layers embedded in architectural spaces, bridging the gap between physical form and symbolic significance. This multidimensional exploration provides comprehensive understanding of how architecture shapes and reflects meaning within Lalehzar's historic context.

Conclusion

This study on *Evaluating the Semantic Structure in the Physical Dimension of Space in Mid-Rise Buildings and the Historic Fabric of Lalehzar* synthesizes key findings and

their implications, highlighting the intricate relationship between architecture and meaning. The research demonstrates how architectural forms in Lalehzar Street embody cultural narratives and historical contexts, reinforcing architecture's role as both a medium of expression and a repository of collective memory.

A semiotic analysis of these structures reveals deeply embedded layers of meaning, while an examination of their architectural ambiance underscores their emotional resonance. The study's mixed-methods approach—integrating qualitative and quantitative research—enriches our understanding of Lalehzar's heritage, demonstrating how its built environment negotiates between preservation and adaptation.

The findings emphasize the importance of conserving historic architecture while sensitively addressing contemporary needs, illustrating architecture's capacity to shape and reflect socio-cultural values. This comprehensive approach offers valuable insights for future architectural research and practice, advocating for semantic awareness as a critical dimension of design. By bridging form and meaning, the study contributes to broader discourses on urban identity, cultural continuity, and sustainable intervention in historic contexts.

Ultimately, this research underscores that architecture is not merely a physical artifact but a dynamic text—one that demands nuanced reading to unlock its full narrative and experiential potential.

References

- Adeli, S., & Nadimi, H. (2022). Form as Affordance: The Theoretical Basis and Conceptual Framework for the Meaning of Architecture. *Soffeh*, 32(1), 21-40.
- Ashadi, A. (2020). Pendhapa Natabratan: Symbolic Meaning of the Javanese House in Demak, Indonesia. *International Journal of Architecture, Arts and Applications*, 6(2), 39-46.
- Berger, A. A. (2012). *Media analysis techniques*. Beverly Hills: Sage Publications.
- Berger, A. A. (2012). *Media analysis techniques*. Beverly Hills: Sage Publications.
- Canniffe, E. (2016). *The politics of the piazza: The history and meaning of the Italian square*. Routledge.
- Ching, Francis DK. *Architecture: Form, space, and order*. John Wiley & Sons. (2023).

Christomy, T., & Yuwono, U. (2004). *Semiotika budaya*. Jakarta: Pusat Penelitian Kem

Gabriel, O. O., Anthony, I., Tunji, A., & Olanrewaju, A. O. INFLUENCE OF LITURGY AND SOCIO CULTURE ON THE FORM AND MEANING OF THE ARCHITECTURE OF SACRED HEARTS CATHOLIC CHURCH ODOGUNYAN, IKORODU, LAGOS, NIGERIA.

Habibabad, A. S., & Matracchi, P. (2021). A Review of Approaches and Methods for Assessing Sensory Factors in Architectural Environments (Spiritual Experiences in Religious Architecture). *International Journal of Architectural Engineering & Urban Planning*, 31(4).

Haldane, J. (1999). Form, meaning and value: a history of the philosophy of architecture. *The Journal of Architecture*, 4(1), 9-20.

Hershberger, R. G. (2021). A study of meaning and architecture. In *EDRA 1* (pp. 86-100). Routledge.

Hershberger, R. G. (2021). A study of meaning and architecture. In *EDRA 1* (pp. 86-100). Routledge.

Hillier, W. R. G. (2011). Is architectural form meaningless: a configurational theory of generic meaning in architecture, and its limits. *Journal of Space Syntax* 2, 2, 125-15

Jigyasu, R. , Murthy, M. , Boccardi, G. , Marrion, C. , Douglas, D. , King, J. , O'Brien, G. , Dolcemascolo, G. , Kim, Y. , Albrito, P. , and others (2013). *Heritage and resilience: issues and opportunities for reducing disaster risks*.

Minnema, L. (2020). The language of architecture and the narrative of the architect: An essay on spatial orientation and cultural meaning in architecture. *Handbook of the Changing World Language Map*, 843-860.

Nelson, K. (2008). Concept, word and meaning in brief historical context. *Journal of Anthropological Psychology*, 19(1), 28-31.

Neusner, J. (1977). Form and meaning in Mishnah. *Journal of the American Academy of Religion*, 45(1), 27-54.

Omidvari, S. (2021). Reading the Concept of Islamic Architecture in the Contemporary Era from the Perspective of Historians and Orientalists. *The Journal of Research in Humanities*, 28(1), 23-35.

Poulios, I. (2014). *Past in the Present*. Ubiquity Press.

- Rogozov, Y. , Belikov, A. , & Shevchenko, O. (2019, December). The Approach to Basic Abstraction Construction for the Architectural Schemes Design. In 21st International Workshop on Computer Science and Information Technologies (CSIT 2019) (pp. 99-103). Atlantis Press.
- Saussure, F. de. (1959). General course in linguistics. Trans. Wade Baskin.
- Sherer, D. (2020). Panofsky on Architecture: Iconology and the Interpretation of Built Form, 1915–1956, Part I. *History of Humanities*, 5(1), 189-224.
- Sitinjak, R. H. I. , Wardani, L. K. , & Nilasari, P. F. (2020). Traditional Balinese Architecture: From Cosmic to Modern. In *SHS Web of Conferences* (Vol. 76, p. 01047). EDP Sciences.
- Sobur, A. (2017). *Semiotika komunikasi*. Remaja Karya.
- Steber, C. (1965). "Energetics and structuralism. " *American Anthropologist*, 67(4), 178-193.
- Stiny, G. N. (1985). Computing with form and meaning in architecture. *Journal of Architectural Education*, 39(1), 7-19.
- Suprapti, A. , & Iskandar, I. (2020). Reading meaning of architectural work in a living heritage. In *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science* (Vol. 402, No. 1, p. 012023). IOP Publishing.
- ten Hacken, P. , & ten Hacken, P. (2019). The mental lexicon in Jackendoff's parallel architecture. *Word Formation in Parallel Architecture: The Case for a Separate Component*, 3-22.
- Ujang, N. , & Zakariya, K. (2015). The notion of place, place meaning and identity in urban regeneration. *Procedia-social and behavioral sciences*, 170, 709-717.
- Ujang, N. , & Zakariya, K. (2015). The notion of place, place meaning and identity in urban regeneration. *Procedia-social and behavioral sciences*, 170, 709-717.
- Widyawati, L. (2017). *Semiotik Ruang Publik Kota Lama Alun-alun Selatan Kraton Yogyakarta*. *NALARs*, 16, 15–26.

ارزیابی ساختار معنایی موجود در بُعد کالبدی مکان و معماری در بناهای میان‌افزا و بافت تاریخی لاله‌زار

سید رامتین حسنی^۱ ID، وحید قبادیان^۲ ID*، مهناز محمودی زرنندی^۳ ID

^۱ گروه هنر و معماری، دانشکده هنر و معماری، واحد امارات، دانشگاه آزاد، دبی، امارات متحده عربی، ramtin.hassani@iau.ac.ae

^۲ (نویسنده مسئول) گروه هنر و معماری، دانشکده هنر و معماری، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران Tvah.ghobadiyan@iauctb.ac.ir

^۳ گروه هنر و معماری، دانشکده هنر و معماری، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد، تهران، ایران، M_mahmoodi@iau-tnb.ac.ir

چکیده

این مطالعه به بررسی تعامل پیچیده بین معماری و معناشناسی در ساختمان‌های میانی لاله‌زار می‌پردازد و نشان می‌دهد که چگونه فرم‌های فیزیکی روایت‌های فرهنگی و تاریخی را تجسم می‌دهند. بر نقش معماری به‌عنوان وسیله‌ای برای بیان فرهنگی و مخزن ارزش‌ها و خاطرات اجتماعی تأکید می‌کند. هدف این تحقیق تحلیل عمیق ساختارهای معنایی در ابعاد فیزیکی معماری لاله‌زار است. به دنبال درک چگونگی ارتباط این سازه‌ها با زمینه‌های فرهنگی و تاریخی است و از این طریق به حوزه وسیع‌تر مطالعات معماری و شهری کمک می‌کند. این مطالعه از یک رویکرد ترکیبی جامع استفاده می‌کند، که هر دو روش تحقیق کیفی و کمی را ادغام می‌کند. جمع‌آوری داده‌ها شامل بررسی، مصاحبه و مشاهدات است که با اسناد تاریخی و نظرات کارشناسان تکمیل می‌شود. این تحقیق به‌صورت روش‌شناختی ارزش‌های معنایی تعبیه شده در معماری را با تمرکز بر عناصری مانند تعادل، تناسب و تداوم بررسی می‌کند. یافته‌ها ادغام هماهنگ طرح‌های مدرن و سنتی در معماری لاله‌زار را در تعادل، تناسب و تداوم نشان می‌دهند. این مطالعه همچنین عناصر معنایی کلیدی مانند خط افق و ورودی‌ها را شناسایی می‌کند که به‌طور منحصربه‌فردی به هویت معماری خیابان لاله‌زار کمک می‌کنند. به‌طور خلاصه، این تحقیق درک دقیقی از معماری معنایی لاله‌زار ارائه می‌دهد و تابلوی غنی از معانی را که بناهای تاریخی منتقل می‌کنند، روشن می‌کند. این درک برای حفظ میراث فرهنگی و هدایت مداخلات معماری آینده در زمینه‌های تاریخی مشابه بسیار مهم است.

اهداف پژوهش:

۱. تحلیل و بررسی عمیق ساختارهای معنایی در ابعاد فیزیکی معماری لاله‌زار.
۲. بررسی و شناخت ارتباط معماری لاله‌زار با زمینه‌های فرهنگی و تاریخی.

سؤالات پژوهش:

۱. ساختارهای معنایی در ابعاد فیزیکی معماری لاله‌زار به چه صورت است؟
۲. آیا بین معماری لاله‌زار و زمینه‌های فرهنگی و تاریخی ارتباطی وجود دارد؟

* این مقاله برگرفته از رساله دکتری "سید رامتین حسنی" با عنوان تدوین چارچوب طراحی معماری میان‌افزا در خیابان لاله‌زار به راهنمایی دکتر وحید قبادیان استاد راهنما و دکتر مهناز محمودی زرنندی استاد مشاور در دانشگاه آزاد اسلامی واحد امارات (دوبی) می‌باشد.

اطلاعات مقاله

مقاله پژوهشی

شماره ۵۴

دوره ۲۱

صفحه ۲۲۵ الی ۲۴۵

تاریخ ارسال مقاله: ۱۴۰۲/۱۰/۲۳

تاریخ داوری: ۱۴۰۲/۱۲/۲۰

تاریخ صدور پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۲۷

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۴/۰۱

کلمات کلیدی

معماری میان‌افزا،
ساختار معنایی،
افت،
لاله‌زار،
هویت.

ارجاع به این مقاله

حسنی، سید رامتین، قبادیان، وحید، & محمودی زرنندی، مهناز. (۱۴۰۳). ارزیابی ساختار معنایی موجود در بُعد کالبدی مکان و معماری در بناهای میان‌افزا و بافت تاریخی لاله‌زار. مطالعات هنر اسلامی، ۲۱(۵۴)، ۲۲۵-۲۴۵.

[dori.net/dor/20.1001.1.*
***** ***/](https://doi.org/10.22034/IAS.2024.452068.2357)

[dx.doi.org/10.22034/IAS
.2024.452068.2357](https://dx.doi.org/10.22034/IAS.2024.452068.2357)

مقدمه

معماری، به‌عنوان یک شکل هنری، از چیدمان صرف آجر و ملات فراتر می‌رود و به‌مثابه تجلی ملموس معنا عمل می‌کند، مجرای که فرهنگ‌ها از طریق آن روایت‌ها و تاریخ‌های خود را با یکدیگر ارتباط می‌دهند. تعامل بین فرم و معنا در معماری، بینش عمیقی را در مورد گذشته ارائه می‌دهد و لایه‌هایی از تاریخ، فرهنگ و نشانه‌شناسی را آشکار می‌کند که محیط ساخته شده را شکل می‌دهد (چینگ، ۲۰۲۳). در این زمینه، درک رابطه پیچیده بین ویژگی‌های کالبدی فضاها و معماری و لایه‌های معنایی متنوعی که آن‌ها تجسم می‌کنند بسیار مهم می‌شود. معنا در شکل‌های بی‌شمار خود، فرآیند انتقال است و معماری به‌عنوان یکی از عمیق‌ترین جلوه‌های آن عمل می‌کند (براتی، ۱۳۹۱: ۵۵). از طریق این رسانه است که فرهنگ‌ها داستان‌ها، باورها و ارزش‌های خود را بیان می‌کنند و اثری پاک‌نشده بر چشم‌انداز ساخته شده بر جای می‌گذارند. معماری تبدیل به ظرفی می‌شود که از طریق آن تاریخ گفته می‌شود، درک می‌شود و حفظ می‌شود و ابزارهای منحصربه‌فردی را برای رمزگشایی گذشته به ما ارائه می‌دهد.

با عمیق‌تر کردن بافت تاریخی، متوجه می‌شویم که می‌توان آن را از طریق دریچه‌های مختلف درک کرد که هر کدام جنبه‌های مختلف غنای آن را روشن می‌کنند. در میان این لنزها، ریخت‌شناسی، گونه‌شناسی و معناشناسی به‌عنوان ابزارهای ضروری برای کشف اسرار پیکره‌های تاریخی و زمینه‌های فرهنگی که آن‌ها را شکل داده‌اند، ظاهر می‌شوند. این ابزارها ما را قادر می‌سازند تا تعامل پیچیده بین فرم و معنا را در فضاها و معماری تشخیص دهیم و روایت‌های رمزگذاری شده در خود ساختارهای کالبدی را آشکار کنیم (هیلیبر، ۲۰۱۱). همان‌طور که ما این سفر را آغاز می‌کنیم، تشخیص این امر ضروری است که اهمیت معماری بسیار فراتر از کاربرد کاربردی آن است. این مخزن حافظه فرهنگی است، بوم نقاشی که داستان جوامع و تمدن‌ها روی آن نقاشی شده است. با کالبدشکافی ریخت‌شناسی، گونه‌شناسی و معناشناسی بناهای تاریخی، به آگاهی جمعی دوره‌های گذشته دسترسی پیدا می‌کنیم و درک خود را از گذشته و تأثیر پایدار آن بر زمان حال غنی می‌کنیم (Ujang & Zakariya, ۲۰۱۵). از طریق آمیختگی دیدگاه‌های متنوع، از چارچوب جیمز گیبسون که سطوح معنا را در محیط‌های معماری مشخص می‌کند تا تفاوت‌های ظریف معانی صریح و ضمنی (اکو، ۱۹۶۸)، ما مجهز شده‌ایم تا در زمین پیچیده معناشناسی معماری حرکت کنیم. تشخیص اینکه معنا نه‌تنها در ویژگی‌های کالبدی محیط بلکه در ذهن انسان نیز وجود دارد، بر پیچیدگی طراحی معماری تأکید می‌کند (Sitinjak, Wardani, & Nilasari, ۲۰۲۰). این درک معماران و طراحان را قادر می‌سازد تا فضاهایی را ایجاد کنند که به‌طور واقعی با کاربران خود طنین‌انداز شده و بافت فرهنگی و شهری را غنی کنند. با پیشرفت تحقیقات در این زمینه، کاوش در شاخص‌های معنایی، بینش عمیق‌تری را در رابطه با رابطه چندوجهی بین فرم و معنا در معماری نوید می‌دهد. این درک جامع نه‌تنها به مطالعات معماری آینده اطلاع می‌دهد، بلکه به معماران و طراحان قدرت می‌دهد تا به‌طور معناداری در ایجاد فضاهایی که تجربه انسانی را در محیط ساخته‌شده غنی می‌کند، مشارکت کنند.

پژوهش با عنوان «ارزیابی ساختار معنایی در بعد کالبدی مکان در بناهای میانی و بافت تاریخی لاله‌زار» سفری میان‌رشته‌ای را در تقاطع مطالعات معماری، مردم‌شناسی، دین و شهرسازی آغاز می‌کند. در این زمینه، درک رابطه پیچیده بین فرم کالبدی فضاها و معماری و معانی نهفته در آن‌ها بسیار مهم می‌شود. در این مقدمه، مروری بر این پژوهش ارائه می‌کنیم و زمینه را برای کاوش در معناشناسی معماری در بافت تاریخی لاله‌زار فراهم می‌کنیم. معماری به‌عنوان یک بیان ملموس از خلاقیت و فرهنگ انسان، به‌عنوان یک رسانه قدرتمند برای انتقال معنا عمل می‌کند (چینگ، ۲۰۲۳). معماری از بدو پیدایش نقشی محوری در بازنمایی ارزش‌های فرهنگی، باورهای مذهبی و هنجارهای اجتماعی داشته است. در این راستا، نلسون (۲۰۰۸) معتقد است که مفهوم مکان و معانی مرتبط با آن ریشه‌های تاریخی عمیقی دارد و محیط ساخته شده را به شیوه‌های عمیقی شکل می‌دهد. معماری، به‌عنوان تجلی کالبدی این معانی، ملایه‌ای غنی از بینش‌ها در مورد تجربه انسانی ارائه می‌دهد (نلسون، ۲۰۰۸).

میشنا، متنی مرکزی در حقوق یهود، نمونه منحصر به فردی از نحوه همگرایی شکل و معنا در یک بافت مذهبی ارائه می‌دهد (نوزنر، ۱۹۷۷). ساختار و ترتیب میشنا اهمیت عمیقی دارد و مفاهیم دینی و حقوقی را منعکس می‌کند. این تلاقی فرم و معنا در معماری مذهبی، رابطه پیچیده بین امر کالبدی و امر نمادین را روشن می‌کند (Neusner, ۱۹۷۷). پروژه‌های بازآفرینی و احیای شهری دیدگاه دیگری را در مورد مفهوم مکان و معانی آن ارائه می‌دهند (Ujang & Zakariya, ۲۰۱۵). این پروژه‌ها اغلب مستلزم دگرگونی فضاها و شهری موجود، حفظ عناصر تاریخی و در عین حال معرفی مداخلات معاصر هستند. چنین مداخلاتی با هدف جوانسازی نه تنها محیط کالبدی بلکه معنا و هویت مرتبط با یک مکان است (Ujang & Zakariya, ۲۰۱۵). کار E. Canniffe، «سیاست میدان: تاریخچه و معنای میدان ایتالیا»، به اهمیت تاریخی میدان‌های ایتالیایی، معروف به پیازا می‌پردازد (Canniffe: ۲۰۱۶). این فضاهای نمادین در طول قرن‌ها تکامل یافته‌اند و معانی فرهنگی، اجتماعی و سیاسی را در خود جای داده‌اند. کاوش Canniffe بر ماهیت پویای معناشناسی معماری در بافت‌های تاریخی تأکید می‌کند (Canniffe: ۲۰۱۶). همان‌طور که ما به رابطه پیچیده بین معماری و معنا می‌پردازیم، تشخیص این نکته ضروری است که طراحی معماری فراتر از زیبایی‌شناسی و عملکرد است. این مستلزم درک عمیقی از نحوه تعامل شکل و معنا و ادغام آن‌ها برای ایجاد فضاهایی است که با کاربران خود طنین‌انداز می‌شود (Hershberger, ۲۰۲۱).

پژوهش عادل و ندیمی، «فرم به‌عنوان استطاعت: مبنای نظری و چارچوب مفهومی برای معنای معماری»، چارچوبی نظری ارائه می‌کند که توانایی‌های فرم معماری در انتقال معنا را بررسی می‌کند (عادل و ندیمی، ۲۰۲۲). مفهوم استطاعت نشان می‌دهد که فرم‌های معماری فرصت‌هایی را برای تعامل و تفسیر ارائه می‌کنند و در نهایت به فرآیند معناسازی کمک می‌کنند (عادل و ندیمی، ۲۰۲۲). طراحی معماری دامنه خود را به قلمرو فضاها و مقدس‌گسترش می‌دهد، جایی که عبادت، فرهنگ اجتماعی، و فرم درهم‌تنیده می‌شوند تا معماری بناهای مذهبی را شکل دهند (گابریل و همکاران، n. d.). تأثیر عبادت و فرهنگ اجتماعی بر معماری مقدس بر تأثیر عمیق معانی معنوی و فرهنگی بر طراحی معماری تأکید می‌کند (Gabriel et al., n. d.). همان‌طور که مینهما (۲۰۲۰) آن را بررسی کرد، زبان

معماری خود تبدیل به یک روایت می‌شود. مینهما در «زبان معماری و روایت معمار» به جهت‌گیری فضایی و معنای فرهنگی نهفته در طراحی معماری می‌پردازد (Minnema: ۲۰۲۰). این دیدگاه کیفیت روایی معماری و نقش آن را در انتقال معانی فرهنگی و فضایی برجسته می‌کند (میننما، ۲۰۲۰). معماری سنتی بالی نمونه‌ای شگفت‌انگیز از چگونگی تجسم معانی کیهانی و فرهنگی در معماری ارائه می‌کند (Nilasari, Wardani, Sijinjak: ۲۰۲۰). در «معماری سنتی بالی: از کیهانی تا مدرن»، نویسندگان به نمادگرایی و اهمیت فرهنگی نهفته در طراحی معماری سازه‌های بالی می‌پردازند (Sijinjak, واردانی، و نیلاساری، ۲۰۲۰). خانه جاوه‌ای در دماک، اندونزی نیز، معروف به Pendhapa Natabratan، یک مطالعه موردی در معنای نمادین فضاهای معماری ارائه می‌دهد (اشادی، ۲۰۲۰). این تحقیق به بررسی این موضوع می‌پردازد که چگونه خانه جاوه‌ای به‌عنوان یک نماد عمل می‌کند و معانی و سنت‌های فرهنگی را دربر می‌گیرد (اشادی، ۲۰۲۰). در دوران معاصر، مفهوم معماری اسلامی با بازتاب دیدگاه‌های تاریخی و شرق‌شناسانه دستخوش بازتفسیر می‌شود (امیدواری، ۱۳۹۰). مطالعه «خوانش مفهوم معماری اسلامی در دوران معاصر» بینش‌های ارزشمندی را در مورد معانی در حال تحول معماری اسلامی در بستر مدرن ارائه می‌دهد (امیدواری، ۲۰۲۱). کار پانوفسکی در مورد شمایل‌شناسی و تفسیر فرم ساخته شده، دیدگاهی تاریخی در تحلیل معماری ارائه می‌کند (Sherer, ۲۰۲۰). این تحقیق به نقش شمایل‌شناسی در رمزگشایی معنا و نمادگرایی در ساختارهای معماری می‌پردازد (Sherer, ۲۰۲۰). کاوش استینی از محاسبات با فرم و معنا در معماری بر رابطه پویا بین فرم و معنا تأکید می‌کند (Stiny, ۱۹۸۵). این دیدگاه نقش روش‌های محاسباتی را در درک معانی چندوجهی ذاتی در طراحی معماری برجسته می‌کند (Stiny, ۱۹۸۵). در نهایت، نظریه پیکربندی هیلیر از معنای عمومی در معماری، مفهوم فرم معماری را به‌عنوان بی‌معنا به چالش می‌کشد (هیلیر، ۲۰۱۱). این نظریه فرض می‌کند که پیکربندی‌های معماری ذاتاً معنا و ارزش را منتقل می‌کنند و درک ما را از نحوه تلاقی فرم و معنا در محیط ساخته‌شده گسترش می‌دهند (هیلیر، ۲۰۱۱).

تحقیق حاضر در مورد ساختار معنایی در بعد کالبدی بناهای میانی و بافت تاریخی لاله‌زار از رشته‌ها و دیدگاه‌های گوناگون الهام می‌گیرد. به‌دنبال آن است که لایه‌های معنایی نهفته در فضاهای معماری را باز کند و شکاف بین فرم کالبدی و اهمیت نمادین را پر کند. این کاوش چندوجهی درک جامعی از چگونگی شکل‌دهی و بازتاب معماری معنا در بافت تاریخی لاله‌زار ارائه می‌دهد.

۱. ابزارهای شناخت معنا در معماری میان‌افزا در بافت تاریخی

معماری معنا جنبه‌ی اساسی ارتباط و تعامل انسانی است و یکی از بیان عمیق آن را می‌توان در حوزه‌ی معماری یافت. این تحقیق در تلاش است تا رابطه‌ی پیچیده بین معنا و معماری تاریخی را با تمرکز بر ساختمان‌های میانی در بافت تاریخی لاله‌زار بررسی کند. برای تعمیق درک خود از این رابطه، از طیفی از ابزارها و نظریه‌های تحلیلی استفاده می‌کنیم که ابعاد فرهنگی و معنایی مؤثر در ایجاد اشکال معماری را روشن می‌کنند. تلاقی معنا و معماری تاریخی میدانی پیچیده

و چندوجهی است. اهمیت کاوش در این رابطه در درک این نکته نهفته است که بافت فرهنگی و معنایی نقشی محوری در شکل دادن به ساختارهای کالبدی ایفا می‌کند که سبک‌های مختلف معماری را در بین فرهنگ‌ها تعریف می‌کنند. در این زمینه، چندین ابزار و نظریه کلیدی در درک و تحلیل بافت تاریخی و پیکره‌های معماری برآمده از آن مؤثر هستند. یکی از موضوعات محوری در این پژوهش، بررسی نشانه‌شناسی، بررسی نشانه‌ها و نشانه‌ها در ارتباطات است. نشانه‌شناسی بینش‌های ارزشمندی را در مورد زبان معماری و چگونگی انتقال معنا توسط عناصر معماری ارائه می‌دهد (سوسور، ۱۹۵۹؛ برگر، ۲۰۱۲؛ کریستومی و یوونو، ۲۰۰۴؛ هود، ۲۰۰۴؛ سوبور، ۲۰۱۷). از طریق تحلیل نشانه‌شناختی، می‌توان معانی پنهان موجود در ساختارهای کالبدی و پیکربندی‌های فضایی ساختمان‌های میانی در لاله‌زار را رمزگشایی کرد. علاوه بر این، مطالعه توانایی‌های معماری، جو و حال و هوا به درک ما از نحوه ارتباط ساختمان‌ها با ساکنان و کاربران خود عمق می‌بخشد (Condia et al., ۲۰۲۰). این تحقیق تشخیص می‌دهد که معماری نه تنها ارزش‌های اجتماعی و روایت‌های فرهنگی را منعکس می‌کند، بلکه پتانسیل شکل‌دهی و تأثیرگذاری بر تجربیات و احساسات انسانی را دارد (پولیوس، ۲۰۱۴؛ جیگیاسو و همکاران، ۲۰۱۳). بافت تاریخی لاله‌زار زمینه‌ای غنی برای این کاوش فراهم می‌کند. این مکانی است که در آن لایه‌های فرهنگی، تاریخی و اجتماعی در طول زمان در هم تنیده شده‌اند و اثری متمایز در معماری ساختمان‌های میانی بر جای گذاشته‌اند (Ujang & Zakariya, ۲۰۱۵). همانطور که این ساختمان‌ها تکامل یافته‌اند، معانی و آرزوهای در حال تغییر افرادی که در آن‌ها زندگی می‌کنند را جذب و منعکس کرده‌اند (Widyawati, ۲۰۱۷).

۲. رویکرد ریخت‌شناسانه

در چارچوب تحلیل و درک معماری، رویکرد مورفولوژیکی در مرکز توجه قرار می‌گیرد؛ زیرا بر اهمیت سازمان فضایی یا به اصطلاح ساختار مبتنی بر نظم رسمی و تعیین کالبدی تأکید می‌کند (برگر، ۲۰۱۲). این دیدگاه که اغلب توسط طرفداران تفکر ساختارگرایی در معماری و شهرسازی حمایت می‌شود، ساختار را به عنوان مجموعه‌ای از روابط مشخص می‌کند که در آن عناصر ممکن است تغییر کنند، اما در نظمی که وابسته به کل باقی بماند، باقی می‌مانند و معنای خود را حفظ می‌کنند (Christomy & یوونو، ۲۰۰۴). در این چارچوب، کل مستقل است، مستقل از روابطش با عناصر منفرد، و تأکید می‌کند که روابط بین عناصر، اهمیت خود عناصر را تحت الشعاع قرار می‌دهد.

برای توضیح بیشتر این مفهوم، پیروان رویکرد مورفولوژیکی در معماری و شهرسازی بر چندین ویژگی رسمی تأکید دارند. این‌ها شامل رشد، تداوم، تغییر، ایجاد حجم بزرگ‌تر از طریق تجمیع واحدهای کوچک است. ساختارگرایی همچنین به دنبال یافتن ساختارهایی است که در ساختار کلی شهر و بافت شکل گرفته‌اند (هرشبرگر، ۲۰۲۱). در این راستا شکل شهر و بافت آن حائز اهمیت است. جوهر ساختار، همان‌طور که از طریق رویکرد ریخت‌شناختی دنبال می‌شود، حول ایجاد کلیتی روشمند و منظم از فرم می‌چرخد. این کلیت قابل رشد و گسترش است و به کمک آن شبکه‌ای منظم، سازمان‌یافته و قابل تشخیص ایجاد می‌شود که قابل درک و مشاهده باشد. برای مثال، کانت ساختار

پدیده‌های طبیعی را این‌گونه تعریف می‌کند: «آرایش و رابطه قسمت‌های مختلف یک ارگانیزم یا اندام که براساس یک هدف واحد رشد می‌کنند». و ویزر زیست‌شناس «ساختار» را به‌معنای «شبکه‌ای از روابط عناصر یا فرآیندهای اولیه» تعریف می‌کند که در جایی ظاهر می‌شود که عناصر در یک کل معنادار ترکیب می‌شوند (پولیوس، ۲۰۱۴؛ جیگیاسو و همکاران، ۲۰۱۳). گئورگی کپس نیز ویژگی‌های ساختار در علم و هنر را این‌گونه بیان می‌کند: ساختار در ابتدایی‌ترین معنای آن یک کل یکپارچه است که از اجزا و کل‌های بهم‌پیوسته شکل می‌گیرد. این ساختار الگویی با همبستگی پویا است که در آن اسم و فعل با هم هم‌زیستی دارند و قابل تعویض هستند (Sobur, ۲۰۱۷).

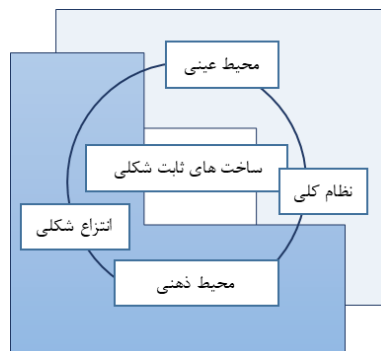
در همه این تعاریف، آنچه از مفهوم ساختار به‌دست می‌آید، شکلی وحدت‌بخش است که در پدیده‌های طبیعی و غیرطبیعی موجود به چشم می‌خورد. در عمل، پیروان این رویکرد در معماری و شهرسازی، بسته‌شدن و تعمیم قوانین سازه به‌تمامی قسمت‌های مشابه از نظر شکل و کارکرد را نادیده گرفته‌اند. در پیگیری درک ساختار معنایی موجود در بُعد کالبدی ساختمان‌های میانی در بافت تاریخی لاله‌زار، رویکرد ریخت‌شناختی لنز ارزشمندی را ارائه می‌دهد که از طریق آن می‌توان چگونگی سازمان‌دهی، رشد و کمک به بافت کلی شهری را این اشکال معماری تحلیل کرد.

۳. گونه‌شناسانه

در قلمرو تحلیل معماری، دو رویکرد ساختارگرایی متمایز به‌عنوان پارادایم‌های مهم ظهور کرده‌اند که هرکدام ریشه در نظریه‌های چهره‌های مشهوری مانند آلدوروسی، پائولو پرتغالی و برادران کریر دارند. این رویکردها از آثار کلود لوی استروس، یک چهره برجسته در حوزه ساختارگرایی ساخته است که به‌طور قابل توجهی بر حوزه‌هایی مانند زبان‌شناسی و مردم‌شناسی تأثیر گذاشته است (برگر، ۲۰۱۲). به گفته لوی استروس، ساختارگرایی به‌دنبال رمزگشایی ساختارهای زیربنایی حاکم بر پدیده‌های فرهنگی، مشابه کاربردهای آن در زبان‌شناسی و رشته‌های مختلف دیگر است. یک اصل اساسی ساختارگرایی، همان‌طور که بابک احمدی تأکید می‌کند، حول محور اعتقاد به ساختارهای ثابتی است که زیربنای پدیده‌های فرهنگی هستند. لوی استروس وجود سیستم‌های نهایی را مطرح کرد که پدیده‌های فرهنگی به آن تعلق دارند که ساختارهای تغییرناپذیر مشابه چارچوب ذهنی یک فرد را نشان می‌دهند (هرشبرگر، ۲۰۲۱). در این چارچوب، همه عناصر فرهنگی، فرم‌ها و روابط متقابل آن‌ها در هسته این ساختارهای تغییرناپذیر قرار دارند. در نتیجه، ساختارگرایی، همان‌طور که توسط لوی استروس بیان شده است، اساساً تلاشی برای شناسایی گونه‌ها و اشکال ثابتی است که در زیر ظواهر و مظاهر بیرونی قرار دارند و مبنای ظهور پدیده‌های عینی را تشکیل می‌دهند.

در این پارادایم ساختارگرایانه، رویکرد گونه‌شناختی برجستگی پیدا می‌کند. معماران و برنامه‌ریزان شهری که به این دیدگاه پایبند هستند، معتقدند که با تکرار فرم‌های معماری گذشته، می‌توان معانی نهفته ذاتی این اشکال را کشف کرد (پولیوس، ۲۰۱۴؛ جیگیاسو و همکاران، ۲۰۱۳). استدلال می‌شود که با تکرار مؤلفه‌های اساسی گونه‌های معماری، می‌توان شکلی از حافظه جمعی را بازسازی کرد و این اشکال را قابل فهم و آغشته به اهمیت ساخت (Sobur, ۲۰۱۷). قابل ذکر است که هر دو رویکرد ساختارگرایی بر جنبه‌های ذهنی و صورتی تأکید مشترک دارند. آن‌ها هر دو به انتزاع

یک فرم از دنیای واقعی وابسته هستند، انتزاعی که در ذهن معماران و شهرسازان رخ می‌دهد. در هر دو پارادایم، تلاش برای کشف یک شکل ثابت است که به‌عنوان پایه یک پدیده معین عمل می‌کند. حتی ممکن است در نظر بگیریم که یکی از فرم‌ها در قلب شکل دیگر قرار دارد و نشان‌دهنده ارتباط متقابل و مقیاس‌های واگرایی آن‌ها است (برگر، ۲۰۱۲). در اصل، این دو رویکرد ساختارگرایی، یعنی ریخت‌شناسی و گونه‌شناسی، جریان‌های مستقلی را در معماری و شهرسازی معاصر ایجاد کرده‌اند؛ درحالی‌که هر دو حول شکل و ساختار می‌چرخند، اما در مقیاس‌های مختلف و با چارچوب‌های مفهومی متمایز عمل می‌کنند.

شکل ۱. جنبه‌های شکلی رویکرد گونه‌شناسانه (مأخذ: نگارنده)

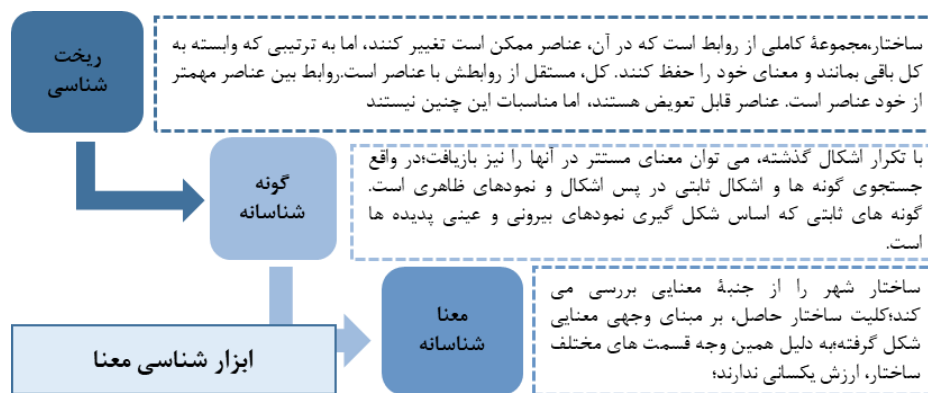
۴. رویکرد معناشناسانه

در قلمرو معماری، رویکرد معنایی متمایز به‌عنوان جایگزینی برای تفکر ساختاری برجستگی پیدا کرده است. این رویکرد بر کشف ساختار معنایی ذاتی پدیده‌های معماری متمرکز است؛ درحالی‌که این ساختار ذاتاً ذهنی است، اما از ساختار رسمی که قبلاً مورد بحث قرار گرفت، متفاوت است. به‌طور قابل‌توجهی، این دیدگاه، همان‌طور که کوین لینچ در مفهوم خود از «شکل ذهنی شهر» توضیح داده است، اگرچه کاملاً در قلمرو ساختارگرایی نیست، ساختار شهر را از منظر معنایی بررسی می‌کند و آن را به بحث ما مرتبط می‌سازد (هرشبرگر، ۲۰۲۱).

«شکل ذهنی شهر» را می‌توان به‌عنوان یک ساختار یا کلیت به‌هم‌پیوسته که مکان‌ها و نقاط مختلف درون شهر را دربر می‌گیرد، همان‌طور که توسط ساکنان آن درک می‌شود درک کرد (چینگ، ۲۰۲۳). درحالی‌که برخی از شباهت‌ها را با رویکرد ساختاری اول به اشتراک می‌گذارد، تمایزات منحصربه‌فردی را نیز معرفی می‌کند. تفاوت اصلی در تأکید بر بُعد معنایی در این کلیت نهفته است. در نتیجه، ساختار حاصل باید بر یک جنبه معنایی استوار شود که منجر به تشخیص اینکه اجزای مختلف ساختار اهمیت یکسانی ندارند (لینچ، ۱۹۷۷). تعریف لینچ بیشتر بر اهمیت معنای ساختار تأکید می‌کند. او معتقد است که وجه دیگری از معنا در بافت ساختار مربوط به جنبه‌های رسمی است که در مقیاس کوچک به چگونگی ارتباط اجزا و در مقیاس بزرگ‌تر، حس جهت در شهر را شامل می‌شود. این شامل دانستن موقعیت مکانی (یا زمانی) می‌شود که به‌طور ضمنی به درک چگونگی ارتباط مکان‌های دیگر (یا زمان‌های دیگر) با این مکان خاص اشاره دارد. نکته مهم این است که تعریف لینچ بر این نکته تأکید دارد که این ساختار براساس تصورات

ساکنان شهر ساخته شده است و نشان‌دهنده انحراف از رویکرد اول است که ریشه در افکار برنامه‌ریزان شهری دارد. با این وجود، قابل توجه است که این دو ساختار ممکن است در مواقعی همپوشانی داشته باشند و وجوه مشترک خود را به نمایش بگذارند (اهری، ۲۰۱۵).

به‌طور خلاصه، رویکرد معنایی به معماری، لنز منحصر به فردی را ارائه می‌دهد که از طریق آن می‌توان جنبه‌های ساختاری پدیده‌های معماری را درک و ارزیابی کرد. این امر بر اهمیت معنا و ابعاد معنایی در شکل‌دهی محیط ساخته شده تأکید می‌کند و در نهایت بینش‌هایی را درباره رابطه پیچیده بین ساختارهای معماری و ادراک افراد ساکن در آن‌ها ارائه می‌کند.

شکل ۲. ابزارشناسی معنا در بدنه‌های بافت تاریخی (مأخذ: نگارنده)

با توجه به ماهیت پژوهش حاضر که در قلمرو پیکره‌های تاریخی مربوط به افراد و فضاها قرار گرفته است، رویکردی چندوجهی به هویت‌یابی را ایجاب می‌کند. این نیاز به ادغام سه شکل مجزا از شناسایی گسترش می‌یابد. اساساً، ترسیم یک سیستم کامل که پیدایش فرم را دربر می‌گیرد، از طریق جست‌وجوی دقیق برای تعیین ماهیت، فیزیک، و ویژگی‌های کالبدی بدن‌های تاریخی ممکن می‌شود. به‌طور هم‌زمان، این مستلزم بررسی جامع این اجزا از طریق لنزهای مختلف علمی است. علاوه بر این، بُعد معنایی نقشی محوری در روشن کردن جنبه‌های ادراک معنایی ذاتی این مفهوم دارد. از این منظر، نویسنده تلاش می‌کند تا از این رویکرد به‌عنوان ابزار اصلی برای درک و رمزگشایی شاخص‌های معنایی استفاده کند. اذعان به این امر ضروری است که هیچ‌یک از سه جنبه منفرد به‌تنهایی نمی‌توانند درک دقیق و جامعی از بدنه‌های تاریخی ارائه دهند (هرشبرگر، ۲۰۲۱).

۵. ساختار معنایی در پیکره معماری درون‌یابی بافت تاریخی

نقش ساختار معنایی در بدنه‌های معماری در ایجاد تفسیری منسجم و معنادار از این ساختارها در یک بافت تاریخی از اهمیت بالایی برخوردار است. این ساختار معنایی به‌عنوان چارچوبی حیاتی عمل می‌کند که به درک بدنه‌های معماری به‌عنوان موجودیت‌ها یا متون منسجم و معنادار کمک می‌کند. مفهوم ساختار معنایی عمیقاً با این مفهوم درهم‌آمیخته است که مکان‌ها ذاتاً دارای معانی هستند که افراد از طریق تعامل پیچیده‌ای از نقش‌ها، انتظارات، انگیزه‌ها

و عوامل مختلف دیگر رمزگشایی و درک می‌کنند (سیدپور اسماعیل‌زاده و همکاران، ۲۰۲۲: ۵۰۴). شکل‌گیری احساس فرد از خود به‌طور ذاتی با مفهوم مکان مرتبط است، جایی که تعامل بین شکل کالبدی و عملکرد یک مکان به هویت چندوجهی آن مکان کمک می‌کند (فیسال، ۲۰۲۰: ۴۷). در اصل، در نظر گرفتن هر دو بدن کالبدی و جنبه‌های عملکردی آن به‌عنوان اجزای هویت مکان، تأکید می‌کند که «معنا» وجه یا بعد دیگری از هویت را تشکیل می‌دهد که به‌طور فعال این دو مؤلفه اساسی را واسطه می‌کند (نائینی و سهیلی، ۱۳۹۸: ۱۱۴).

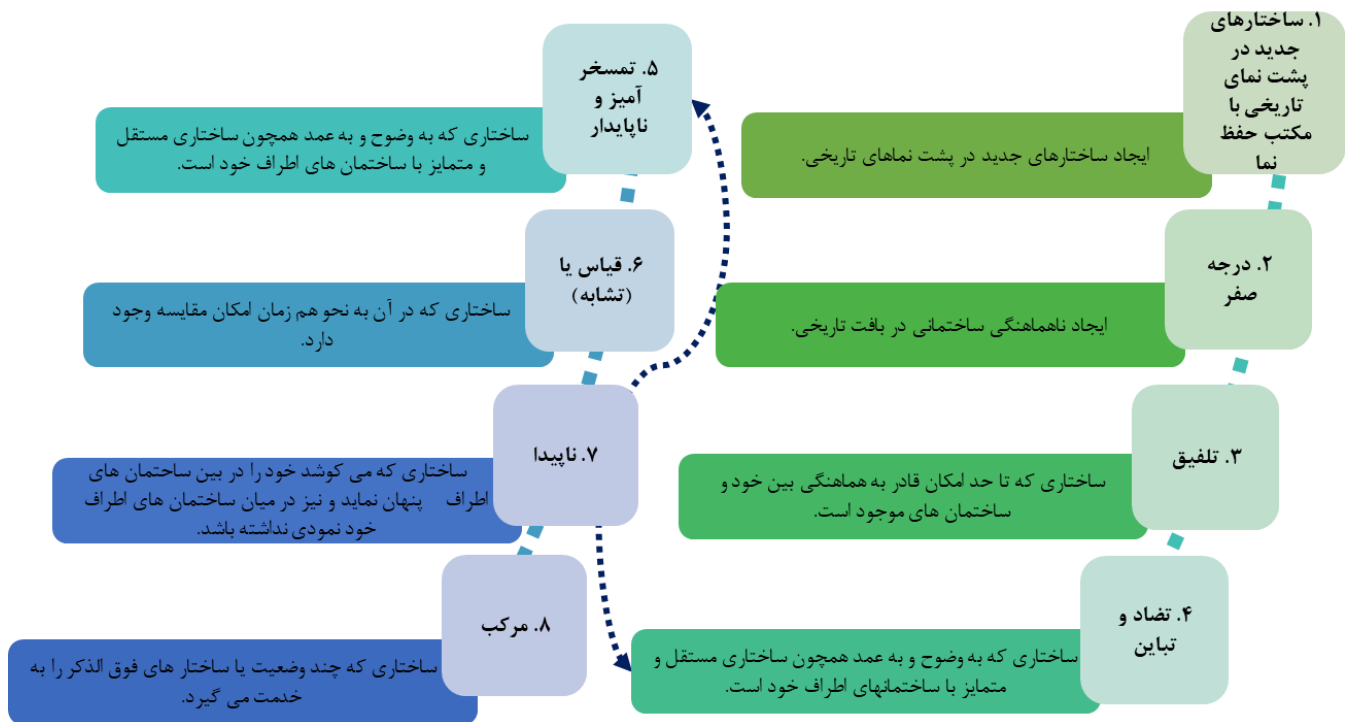
ترکیبات کالبدی که بدنه معماری را تشکیل می‌دهند، فعالانه با معانی و مفاهیم تعبیه‌شده در یک مکان درگیر می‌شوند. از طریق این معانی است که یک مکان از نقش خود به‌عنوان یک موقعیت جغرافیایی صرف فراتر می‌رود و به فضایی تبدیل می‌شود که تعاملات انسانی در آن آشکار می‌شود. چنین فضاهایی قوه تخیل را برمی‌انگیزد و روابط معناداری با مردم برقرار می‌کند؛ بنابراین، ابزار اولیه‌ای که افراد از طریق آن با محیط خود ارتباط برقرار می‌کنند شامل تعاملات بصری و شناختی با اجزای کالبدی است که آن محیط را تعریف می‌کند. در نتیجه، تعریف مکان فراتر از بافت کالبدی آن گسترش می‌یابد و طیفی از فرآیندهای اجتماعی - روان‌شناختی را دربر می‌گیرد. این فضاها با معانی نمادین، دل‌بستگی‌های عاطفی و طنین روانی آغشته شده‌اند (رحمت و همکاران، ۲۰۲۲). تأثیر مؤلفه معنا در فرآیند شکل‌گیری بدن نشان می‌دهد که هر دسته از معنای مکان، اعم از معانی اولیه - ابتدایی و معانی ساکن در ذهن انسان، به‌طور قابل‌توجهی بر شکل‌گیری مفهوم مکان تأثیر می‌گذارد. معانی اولیه - بی‌واسطه که ریشه در بعد کالبدی مکان دارند، بُعد و ابزار درک را تشکیل می‌دهند که ارتباط نزدیکی با ریخت‌شناسی و گونه‌شناسی دارد. در این میان، معانی موجود در ذهن انسان، تحت‌تأثیر ابعاد فردی و اجتماعی، معانی کارکردی، معانی عاطفی - حسی، معانی ارزشی - فرهنگی و معانی نشانه‌های نمادین را دربر می‌گیرد. این لایه‌های معنا در یک مکان به‌طور اساسی به هویت آن کمک می‌کنند و ارتباط آن را با افرادی که با آن درگیر هستند عمیق‌تر می‌کنند (Mohanty & Mohanta, ۲۰۲۲).

درک ساختار معنایی پیچیده تعبیه‌شده در طراحی معماری داخلی در بافت‌های تاریخی، پیامدهای مهمی برای معماران، برنامه‌ریزان شهری و محققان دارد. این بینش‌های ارزشمندی را در مورد ماهیت چندوجهی هویت معماری ارائه می‌دهد و درک دقیقی از نحوه تجربه و تفسیر افراد فضاها را امکان‌پذیر می‌کند. شناخت تأثیر متقابل بین اشکال کالبدی و معانی مرتبط با آن‌ها، ایجاد طرح‌های معماری را قادر می‌سازد که نه تنها میراث تاریخی و فرهنگی را حفظ کنند، بلکه با حساسیت‌های معاصر و تجارب بشری طنین‌اندازی می‌کنند. تحقیقات آینده در این زمینه باید به بررسی رابطه پویا بین فرم معماری و معانی چندوجهی که درک ما از مکان‌ها را شکل می‌دهند، ادامه یابد.

۶. بناهای میان‌افزا در بافت تاریخی

در پی پرداختن به ساخت ساختمان‌های میان‌افزا در بافت تاریخی خیابان لاله‌زار، مجموعه‌ای از متدولوژی‌ها در خط مقدم قرار می‌گیرد. انتخاب و کاربرد هر یک از این روش‌شناسی‌ها به مواضع نظری و فلسفی معماران بستگی دارد و

در مواردی خاص، ممکن است به‌عنوان پاسخی به فقدان هم‌سویی منسجم سبک‌شناختی، زمینه‌ای یا نگرشی با محیط‌های تاریخی ظاهر شود. انواع این روش‌ها عبارت‌اند از:

شکل ۳. روش‌های ساخت و ساز بناهای میان‌افزا در بافت تاریخی (مأخذ: نگارنده)

۷. مفاهیم معنایی معماری میان‌افزا موجود در مکان

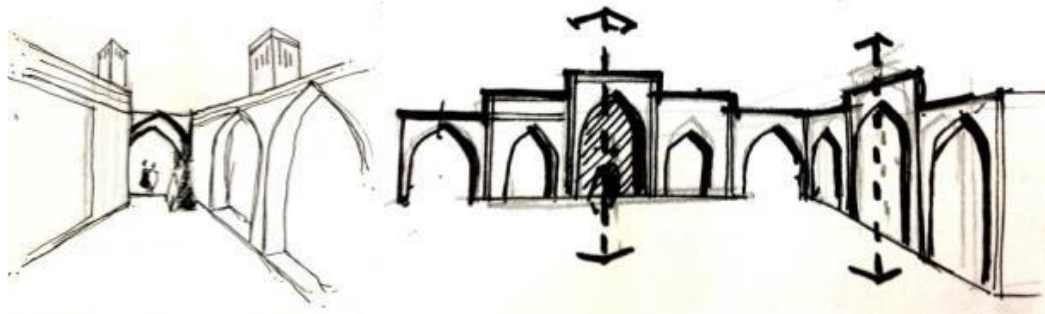
مفاهیم معنایی در شکل‌دهی به معماری میان‌افزا در بافت‌های تاریخی مانند خیابان لاله‌زار اساسی هستند. این مفاهیم برای درک اینکه افراد چگونه عناصر معماری را در چنین محیط‌هایی درک می‌کنند و با آن‌ها درگیر می‌شوند، حیاتی هستند. معنای صریح، در مورد مواجهه مجدد با ساختارهای تاریخی، به بهترین وجه می‌تواند به‌عنوان ادراک بصری بی‌واسطه از یک سازه در برخورد اولیه توصیف شود. این ادراک مستقل از سایر ورودی‌های حسی اتفاق می‌افتد و شبیه به تشخیص تقریباً آنی چهره‌های آشناست که تأثیری ماندگار در حافظه انسان می‌گذارد. بررسی دقیق این سازه‌های تاریخی نشان می‌دهد که ارزش‌های ذاتی این مکان‌ها اساساً برگرفته از اصول فضایی حاکم است که شامل مفاهیمی مانند همبستگی، تعادل، تناسب، تقارن و غیره است. این اصول اساس ترکیب و زیبایی‌شناسی معماری هستند. هماهنگی این ساختارها (نلسون، ۲۰۰۸؛ نوسنر، ۱۹۷۷؛ اوجانگ و زکریا، ۲۰۱۵؛ کانیف، ۲۰۱۶). درک این مفاهیم معنایی در چارچوب معماری میان‌افزا برای معماران، برنامه‌ریزان شهری و محققان بسیار مهم است. این بینش‌های ارزشمندی را در مورد نحوه تعامل و تفسیر افراد با فضاها، به ویژه فضاهای تاریخی، ارائه می‌دهد. شناخت نقش مفاهیم

معنایی در پیوند با عناصر معماری، خلق طرح‌هایی را تسهیل می‌کند که نه تنها میراث تاریخی و فرهنگی را حفظ می‌کنند، بلکه با حساسیت‌های معاصر و تجربیات بشری طنین‌انداز می‌شوند (چینگ، ۲۰۲۳؛ هیلیر، ۲۰۱۱).

۸. مؤلفه‌های اساسی موجود در مکان

تعادل: تعادل یک مفهوم اساسی در طراحی معماری است؛ به‌ویژه در بافت ساختارهای تاریخی موجود در امتداد خیابان لاله‌زار. این مربوط به چیدمان عناصر در یک نما یا بدنه معماری به‌گونه‌ای است که هماهنگی و تعادل را تضمین کند. در بافت خیابان لاله‌زار، سازه‌های تاریخی از طریق چیدمان دقیق اجزای معماری خود به تعادل دست می‌یابند و هدف هم‌زیستی هماهنگ با عناصر مجاور را دارند. این چیدمان دقیق تعادل بصری ایجاد می‌کند و به جذابیت کلی زیبایی‌شناختی این بناهای تاریخی کمک شایانی می‌کند.

ساختمان‌های تاریخی اغلب از تکنیک‌هایی برای توزیع بصری وزن و رسیدن به حس تعادل استفاده می‌کنند. چنین تعادلی تضمین می‌کند که تمام نیروهای بصری در یک صحنه با یکدیگر تعادل برقرار می‌کنند و در نتیجه، حس عمیقی از آرامش و هماهنگی بصری ایجاد می‌شود. دستیابی به تعادل را می‌توان از طریق ترکیب‌بندی متقارن و نامتقارن انجام داد که هر رویکرد سهمی متمایز در زیبایی‌شناسی کلی و تأثیر بصری ساختارهای تاریخی دارد. این درک از تعادل در زمینه طراحی معماری برای معماران، برنامه‌ریزان شهری و محققان بسیار مهم است، زیرا بینش‌های ارزشمندی را در مورد اصول هدایت‌کننده ایجاد و حفظ شگفتی‌های معماری تاریخی ارائه می‌دهد (نلسون، ۲۰۰۸؛ نیوسنر، ۱۹۷۷؛ اوژانگ و زکریا). ، ۲۰۱۵؛ کنیغه، ۲۰۱۶). علاوه بر این، بر اهمیت تعادل به‌عنوان یک جنبه اساسی از ترکیب معماری تأکید می‌کند که به جذابیت پایدار سازه‌های تاریخی، از جمله آن‌هایی که در خیابان لاله‌زار یافت می‌شوند، کمک می‌کند. علاوه بر این، شناخت نقش تعادل در طراحی معماری امکان بررسی جامع‌تری از تأثیر متقابل بین فرم معماری و معانی فرهنگی، تاریخی و زیبایی‌شناختی نهفته در این ساختارها را فراهم می‌کند (مینهما، ۲۰۲۰؛ حبیب و ماتراکی، ۲۰۲۱؛ شرر، ۲۰۲۰؛ سیتینجاک و همکاران، ۲۰۲۰؛ اشادی، ۲۰۲۰).

شکل ۴. ایجاد تعادل و تقارن در بدنه‌های تاریخی (مأخذ: نگارنده)

تقارن: تقارن که با مرکزیت و توزیع یکنواخت عناصر معماری در دو طرف یک محور مرکزی مشخص می‌شود، شکلی از تعادل کامل در طراحی معماری را نشان می‌دهد. این ترکیب متقارن یک انتخاب طراحی عمدی است که حس

هماهنگی و تعادل را در سازه‌های تاریخی، مانند آنچه در امتداد خیابان لاله‌زار یافت می‌شود، القا می‌کند. استفاده از تقارن در معماری تاریخی تضمین می‌کند که عناصر معماری به‌دقت چیده شده‌اند، با عناصر مجاور هماهنگ می‌شوند و به جذابیت زیبایی‌شناختی کلی این سازه‌ها کمک می‌کنند (سیدپور اسماعیل‌زاده و همکاران، ۱۳۹۰؛ طباطبایی، ۱۳۹۵). دستیابی به تعادل در نماهای معماری اغلب مستلزم ایجاد ارتباطات بصری بین اجزای مرتبط است. در عمل، نماهای متعادل بسته به طرح کلی معماری، ممکن است نسبت‌های عمودی با پسوند افقی یا نسبت‌های افقی با پسوندهای عمودی را نشان دهند. این تعامل پویا از تعادل و تقارن به‌طور قابل توجهی به جذابیت بصری پایدار سازه‌های تاریخی در مناطقی مانند خیابان لاله‌زار کمک می‌کند (طباطبایی، ۱۳۹۵). مفاهیم معنایی تعادل و تقارن به‌طور جدایی‌ناپذیری با تجربه معماری تعاملی در بافت‌های تاریخی مانند خیابان لاله‌زار پیوند دارند. استفاده عمده از این اصول نه تنها هماهنگی زیبایی‌شناختی را تقویت می‌کند، بلکه تضمین می‌کند که این گنجینه‌های معماری همچنان با ناظران معاصر طنین‌انداز می‌شوند و نقشی حیاتی در حفظ میراث فرهنگی و معماری ایفا می‌کنند. این کاوش در تقارن و تعادل در معماری تاریخی بر اهمیت این مفاهیم به‌عنوان عناصر اساسی طراحی معماری و تأثیر آن‌ها بر ادراک و درک معماری تاریخی در محیط‌های شهری پویا تأکید می‌کند. تحقیقات آینده در این زمینه باید به بررسی تأثیر چندوجهی این مفاهیم معنایی بر ساختارهای معماری تاریخی ادامه دهد (نلسون، ۲۰۰۸).

شکل ۵. ایجاد تعادل با هم‌تراز و مساوی کردن وزنه‌ای بصری در نما (مأخذ: نگارنده)

تناسب: تناسب به‌عنوان یک مفهوم اساسی، نقشی محوری در طراحی معماری بناهای تاریخی، به‌ویژه در بافت مکان‌هایی مانند خیابان لاله‌زار دارد. این شامل چیدمان عمده عناصر معماری برای تسهیل درک بصری معانی فضایی از طریق حرکت چشم است (مفی، ۲۰۱۴). تناسب صرفاً یک تمرین هندسی نیست، بلکه نشان‌دهنده تلاشی آگاهانه و سنجیده است که تأکید می‌کند تناسب به‌عنوان استاندارد در طراحی معماری عمل می‌کند. ارزش ذاتی و جایگاه هر جزء را در مورد کل ترکیب معماری، شامل عناصر فضایی، عملکردها و فرم‌های معماری مشخص می‌کند. از نظر معماری، تناسب از طریق نسبت اندازه بین اجزا و ارتباط آن‌ها با کل ساختار مشهود است. در مقیاس بزرگ‌تر، در قلمرو نماهای شهری، این نسبت‌ها فراتر از نماهای منفرد گسترش می‌یابد تا تعامل پیچیده بین عناصر معماری و محیط شهری اطراف را دربر بگیرد (توسلی، ۲۰۱۸). این شامل ابعاد، حجم‌ها، تأثیر متقابل نور و سایه، ترسیم فضایی و تعامل بین حضور انسان و فضای معماری است (حیبی، ۱۳۹۶). مفهوم تناسب به‌عنوان سنگ‌بنای تعریف زیبایی و انسجام طراحی معماری تاریخی عمل می‌کند.

در ترکیب‌بندی‌های معماری تاریخی، مفهوم پیوستگی و تداوم به‌طور مشخص بیان می‌شود. عناصر معماری درون این بناهای تاریخی حس عمیقی از پیوند و تداوم در وجود و روابط فضایی خود را نشان می‌دهند. این تداوم پایدار در هر برخورد بصری آشکار می‌شود، زیرا نماهای تاریخی تلاش می‌کنند تا ارتباطات معناداری با نماهای مجاور خود برقرار کنند (استیرلین، ۲۰۱۷). ادغام هر نما در بافت شهری عمدی است و آن‌ها به‌عنوان موجودات مجزا که یک سطح را تزئین می‌کنند وجود ندارند. در عوض، آن‌ها به‌طور یکپارچه در ملیله‌های معماری ادغام می‌شوند و مفهوم اتصال را نشان می‌دهند. این مفهوم فراتر از تعامل فیزیکی صرف عناصر معماری است. جوهر معماری تاریخی را دربر می‌گیرد، جایی که اجزای معماری در گفت‌وگوی همیشگی با یکدیگر هستند و تجربه بصری جامع و یکپارچه‌ای را تضمین می‌کند.

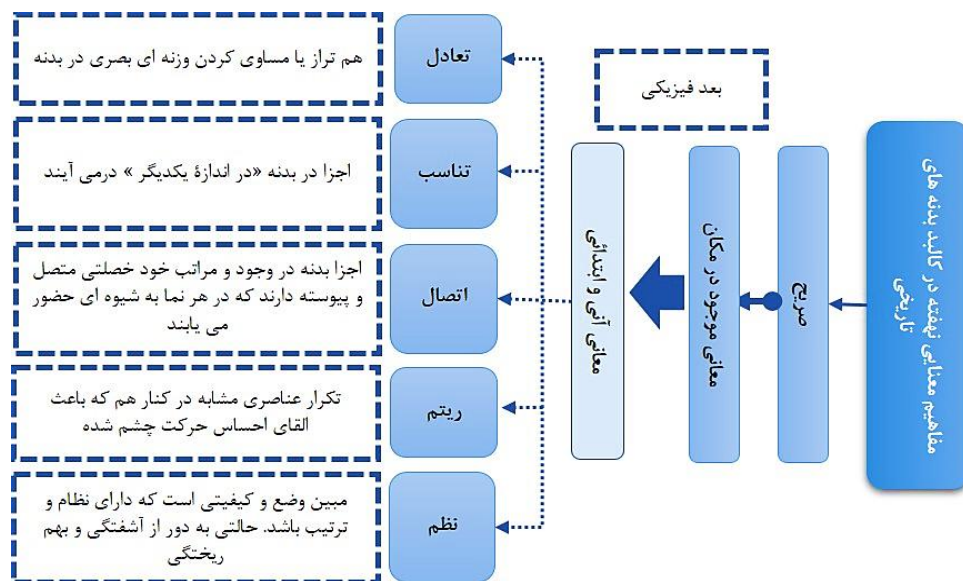
نقش ریتم در طراحی معماری با مفهوم تکرار پیوند ناگسستنی دارد و نقشی محوری در ترکیب‌بندی معماری تاریخی ایفا می‌کند. ریتم صرفاً در مورد تکرار نیست، بلکه عمیقاً با ایده حرکت درهم آمیخته است. از گنجاندن مکرر عناصر مشابهی که حس حرکت بصری را القا می‌کند و نگاه ناظر را از طریق ترکیب معماری هدایت می‌کند پدیدار می‌شود (موتین، ۱۹۹۷). ریتم در تکرار منظم و هماهنگ خطوط، اشکال، فرم‌ها یا رنگ‌ها قابل تشخیص است و مستلزم اصل اساسی تکرار به‌عنوان یک استراتژی سازمانی در طرح‌های معماری تاریخی است. بسیاری از سازه‌های تاریخی از عناصری تشکیل شده‌اند که الگوهای ریتمیک را به نمایش می‌گذارند که در تناسبات و تقسیم‌بندی پنجره‌ها، بالکن‌ها، پنجره‌های طولی، پله‌ها، ستون‌ها و عناصر مختلف معماری مشهود است. تأثیر متقابل این عناصر ریتمیک به پویایی کلی زیبایی‌شناختی و بصری معماری تاریخی کمک می‌کند (سیدپور اسماعیل‌زاده و همکاران، ۱۳۹۰).

علاوه بر این، نظم، در معنای وسیع آن، حالت و کیفیتی را نشان می‌دهد که با سازمان و ساختار مشخص می‌شود و از هرج‌ومرج و بی‌نظمی فاصله دارد. نظمی است که به اجزای متفاوت انسجام می‌دهد و تناسب و هم‌سویی مناسب بین آن‌ها را تضمین می‌کند. در طراحی شهری می‌توان با تکرار یک عنصر انتخاب شده در نماهای فردی به نظم دست‌یافت. این نشان می‌دهد که اگر یک ترکیب خاص در نماهای جداگانه ساختمان‌های مجاور تکرار شود، این عنصر انتخاب شده به‌طور خودکار نظم را به کل مجموعه معماری می‌بخشد (Adeli & Nadimi, ۲۰۲۲؛ Ching, ۲۰۲۳؛ Hershberger, ۲۰۲۱؛ LaVine, ۲۰۰۱؛ Pellegrino, & Jeanneret, ۲۰۰۹؛ پیترسون، ۲۰۰۲؛ راث، ۲۰۱۸؛ استین، ۲۰۱۵؛ تاریگان، ۲۰۲۳).

شکل ۶. ایجاد ریتم در بدنه‌های کاخ عالی قاپو اصفهان

درک این اصول تناسب، اتصال، تداوم، ریتم و نظم برای درک تعامل پیچیده بین فرم معماری و معانی فرهنگی، تاریخی و زیبایی‌شناختی محصور در طرح‌های معماری تاریخی، به‌ویژه آن‌هایی که در امتداد خیابان لاله‌زار یافت می‌شوند، ضروری است.

شکل ۷. شاخص‌های نهایی معنایی موجود در مکان در کالبد بدنه‌های تاریخی (مأخذ: نگارنده)

۹. روش تحقیق

پژوهشی با عنوان «ارزیابی ساختار معنایی موجود در بُعد کالبدی مکان در ساختمان‌های میانی و بافت تاریخی لاله‌زار» با رویکرد ترکیبی جامعی به ارزیابی کامل ارزش‌های معنایی موجود در بناهای تاریخی خیابان لاله‌زار تهران می‌پردازد. این روش با ترکیب تکنیک‌های کمی و کیفی، با هدف دستیابی به درک عمیقی از ابعاد فیزیکی، عملکردی، عاطفی و فرهنگی این سازه‌های معماری است. هدف اصلی این تحقیق ارزیابی ساختار معنایی موجود در بُعد کالبدی مکان در بناهای میان‌افزا و بافت تاریخی لاله‌زار است. ایجاد چارچوبی جامع برای ارزیابی ارزش‌های معنایی که می‌تواند نه تنها در خیابان لاله‌زار بلکه برای مکان‌های میراثی و بافت‌های شهری به‌طور گسترده‌تر اعمال شود. روش تحقیق اتخاذ شده

در این پژوهش از دو رویکرد اکتشافی و توصیفی و با استفاده از ترکیبی از روش‌های جمع‌آوری داده‌های کیفی و کمی استفاده می‌شود. هدف اصلی کشف لایه‌های پیچیده معنایی است که در میراث خیابان لاله‌زار درهم‌تنیده شده است و اهمیت تاریخی، فرهنگی و عاطفی آن را روشن می‌کند.

روش تحقیق شامل طیف وسیعی از منابع داده اولیه و ثانویه است:

- داده‌های اولیه: جمع‌آوری شده از طریق نظرسنجی‌ها، مصاحبه‌ها و مشاهدات انجام شده در یک دوره شش‌ماهه در سال ۱۴۰۲ (معادل سال ۲۰۲۳ در تقویم میلادی).

- داده‌های ثانویه: شامل اسناد تاریخی، نقشه‌های معماری و نظرات کارشناسی است که درک زمینه‌ای از میراث خیابان لاله‌زار را غنی می‌کند.

تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده شامل:

- تحلیل موضوعی: برای شناسایی و کشف مضامین مرتبط با ارزش‌های معنایی در میراث خیابان لاله‌زار بر داده‌های کیفی اعمال می‌شود.

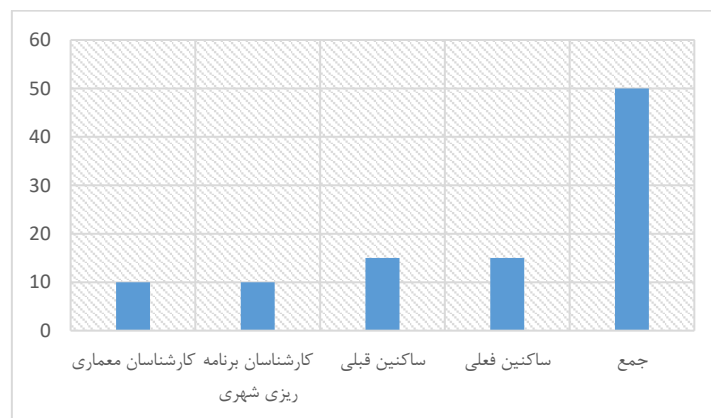
- تجزیه و تحلیل آماری: برای داده‌های کمی به کار گرفته می‌شود تا بینش‌های ساختاریافته‌ای را در مورد شیوع و اهمیت مفاهیم معنایی خاص ارائه دهد.

شرکت‌کنندگان این مطالعه شامل ساکنان فعلی/سابق، کارشناسان در این زمینه، و اعضای جامعه محلی هستند. مشارکت‌های آن‌ها از طریق بررسی، مصاحبه و مشاهدات، دیدگاه‌های متنوعی را درباره ارزش‌های معنایی موجود در ساختمان‌های تاریخی خیابان لاله‌زار ارائه می‌دهد. این تحقیق به مدت شش ماه در سال ۱۴۰۲ (معادل سال ۲۰۲۳ در تقویم میلادی) انجام شد. هدف این پژوهش با اتخاذ این رویکرد پژوهشی تلفیقی، کشف لایه‌های معنایی نهفته در میراث خیابان لاله‌زار تهران است. در تلاش است تا روایات آشکار و پنهان را آشکار کند که به پیچیدگی فرهنگی غنی خیابان کمک می‌کند و بینش‌های ارزشمندی را در مورد ساختار معنایی پیچیده این بافت تاریخی ارائه می‌دهد.

فرآیند جمع‌آوری داده‌ها شامل یک رویکرد چندوجهی برای گرفتن دیدگاه‌ها و تجربیات متنوع است. مصاحبه‌ها با یک نمونه هدفمند شامل ساکنان فعلی و قبلی، کارشناسان معماری و شهرسازی و اعضای جامعه محلی انجام خواهد شد. نظرسنجی‌ها برای جمع‌آوری داده‌های کمی در مورد جنبه‌های کالبدی، عملکردی، احساسی و فرهنگی ساختمان‌ها توزیع خواهد شد. داده‌های جمع‌آوری شده تحت یک فرآیند تجزیه و تحلیل دقیق قرار خواهند گرفت. داده‌های کیفی حاصل از مصاحبه‌ها با استفاده از تحلیل موضوعی، شناسایی مضامین تکرار شونده مرتبط با ابعاد مختلف ارزش‌های معنایی، تجزیه و تحلیل خواهند شد. داده‌های کمی از نظرسنجی‌ها با استفاده از تکنیک‌های آماری برای تعیین روندها، همبستگی‌ها و سطوح معنی‌داری تجزیه و تحلیل خواهند شد.

۱۰. تحلیل داده‌ها

پس از جمع‌آوری پاسخ‌های گروهی متنوع از شرکت‌کنندگان، از جمله کارشناسان معماری و شهرسازی و همچنین ساکنان فعلی و قبلی خیابان لاله‌زار، گام بعدی تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده است. هدف این تحلیل دستیابی به بینش‌هایی در مورد معانی درک شده مکان است که در میراث معماری خیابان لاله‌زار تعبیه شده است. با بررسی رتبه‌بندی و برداشت شرکت‌کنندگان، می‌توان اهمیت مؤلفه‌های مختلف را در شکل‌دهی به روایت کلی = این بناها بهتر درک کرد. در نمودار شماره ۱ ترکیب شرکت‌کنندگان در این نظرسنجی نشان می‌دهد که به‌صورت نظام‌مند و انتخابی برگزیده شده‌اند. میراث خیابان لاله‌زار شامل تعامل چندوجهی عناصر کالبدی است. انتخاب نظام‌مند شرکت‌کنندگان از گروه‌های مختلف، درک جامع این ابعاد را تسهیل می‌کند و امکان ارزیابی جامع از اهمیت تاریخی خیابان را فراهم می‌کند. انتخاب یک جامعه آماری نظام‌مند برای این تحقیق، براساس نیاز به اطمینان از تحلیل معرف و جامع میراث معماری خیابان لاله‌زار تهران است. یک رویکرد نظام‌مند عمداً برای به حداقل رساندن سوگیری و دستیابی به بازتابی متوازن از دیدگاه‌ها، تخصص‌ها و تجربیات مختلف مرتبط با معانی تاریخی و فرهنگی خیابان انتخاب شد.

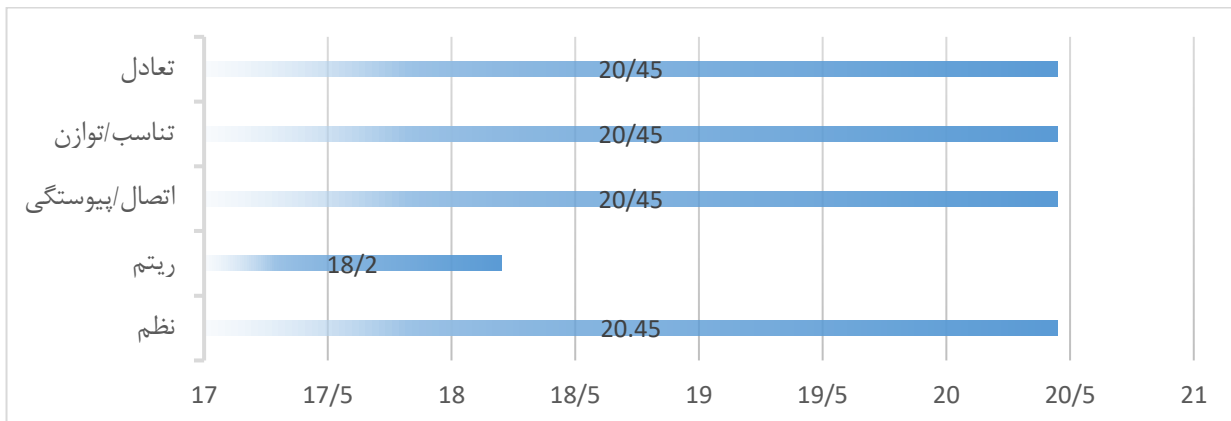
نمودار ۱. ترکیب شرکت‌کنندگان در نظرسنجی

پس از جمع‌آوری و اطلاعات از شرکت‌کنندگان نتایج امتیازبندی دریافت شده در جدول زیر بیان شده است.

جدول ۱. ارزیابی شرکت کنندگان از خیابان لاله‌زار

عناصر و اجزاء نما و بدنه										امتیازات شاخص‌ها	شاخص‌ها	سطوح ارزشی	نمونه مورد بررسی
سطوح کدر و شفاف	تزیینات	شکل	عناصر افقی	عناصر عمودی	بالکن	ورودی	سطوح پر و خالی	خط زمین	خط آسمان				
☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	۶	تعادل	مفاهیم معنایی موجود در مکان (۱)	بدنه خیابان لاله‌زار
☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	۶	تناسب		
☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	۹	تداوم		
☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	۸	ریتم		
☒	☒	☒	☒	☒		☒	☒	☒	☒	۹	نظم		
۵	۵	۵	۴	۵	۴	۵	۵	۵	۵	۴۴	امتیازات عناصر بدنه		

نمرات تعادل، تناسب، تداوم، ریتم و نظم و انضباط، ادغام هماهنگ طرح‌های مدرن و سنتی را نشان می‌دهد. نمرات بالا در این مناطق نشان‌دهنده ترکیب موفقیت‌آمیز زیبایی‌شناسی و عملکرد است که نشان‌دهنده اهمیت تاریخی و فرهنگی خیابان است. نمرات عناصر منفرد، مانند خط افق و ورودی‌ها، ویژگی‌های منحصربه‌فردی را برجسته می‌کند که به هویت معماری خیابان کمک می‌کند. این نمرات وقتی تفسیر می‌شوند، بر اهمیت حفظ و سازگاری این بناها برای حفظ جوهره تاریخی و فرهنگی خود تأکید می‌کنند.

نمودار ۲. ارزیابی معانی کالبد بدنه تاریخی خیابان لاله‌زار از منظر معانی موجود در مکان (آنی-ابتدایی)، (مأخذ: نگارنده)

همان‌طور که از نمودار شماره ۲ به‌نظر می‌رسد بیشترین ارزش معنایی متعلق به شاخص‌های تناسب، اتصال / پیوستگی و نظم و تعادل بوده است که این نشان از آن دارد که سلسله ارتباطات میان اجزاء بدنه خیابان لاله‌زار با هم و همچنین نظم میان اجزای بدنه اندازه درخور می‌بخشد و میان آن‌ها توافق و تناسب ایجاد می‌کند. هم‌تراز یا مساوی کردن وزنه‌ای بصری در بدنه برای دستیابی به آرامش در بدنه صورت گیرد. تفکر رایج در مورد خیابان لاله‌زار این است که بدنه‌های تاریخی در تارپودی پیوسته و متداوم ترکیب شده است و هر نما در پی وصل به دیگر نماهاست. طبق نتایج به‌دست آمده از پژوهش، کم‌ترین شاخص معنایی متعلق به ریتم است.

این ماتریس مفهومی روش ساخت بناهای میان‌افزا در بدنه بافت تاریخی خیابان لاله‌زار را مورد مطالعه بررسی و تحقیق ژرف قرار داده و شیوه ساخت هر بنای جدید را در این بافت مشخص کرده است.

جدول ۲. نحوه ساخت بناهای میان‌افزا در بافت تاریخی خیابان لاله‌زار شهر تهران (مأخذ: نگارنده).

روش‌های ساخت بناهای میان‌افزا در بافت تاریخی							
مرکب	غیر قابل رویت	قیاس و تشابه	تمسخر آمیز و ناپایدار	تضاد و تباین	تلفیق	درجه صفر	مکتب حفظ نما
					✓		

این بدان معناست که تمامی بدنه خیابان لاله‌زار از اجزائی تشکیل شده‌اند که بالتبع تکرار می‌گردند. همان‌طور که در بدنه تاریخی خیابان لاله‌زار براساس جدول شماره ۳ مشخص است. ساخت بناهای میان‌افزا در این خیابان از روش تلفیق انجام شده که سبب هماهنگی ساختمانی در بافت تاریخی شده است و چهره جدیدی به سیمای خیابان بخشیده است.

نتیجه‌گیری

نتیجه‌گیری برای تحقیق در مورد «ارزیابی ساختار معنایی در بُعد کالبدی مکان در ساختمان‌های میانی و بافت تاریخی لاله‌زار» یافته‌های کلیدی و دلالت‌های آن‌ها را ترکیب می‌کند. این تحقیق رابطه پیچیده بین معماری و معنا را برجسته می‌کند و تأکید می‌کند که چگونه فرم‌های معماری در خیابان لاله‌زار روایت‌های فرهنگی و بافت‌های تاریخی را تجسم می‌دهند. تحلیل نشانه‌شناختی عمق معنا را در این ساختارها آشکار می‌کند، در حالی که کاوش در حال و هوای معماری بر طنین احساسی این فضاها تأکید می‌کند. روش‌شناسی این مطالعه، ترکیب رویکردهای کمی و کیفی، درک میراث خیابان لاله‌زار را غنی می‌کند. یافته‌ها بر اهمیت حفظ معماری‌های تاریخی و درعین‌حال تطبیق آن‌ها با نیازهای معاصر تأکید می‌کند و نقش معماری را در شکل‌دهی و بازتاب ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی نشان می‌دهد. این رویکرد جامع، بینش‌های ارزشمندی را برای مطالعات و شیوه‌های معماری آینده ارائه می‌کند و بر اهمیت درک معنایی در طراحی معماری تأکید می‌کند.

فهرست منابع و مآخذ:

- Adeli, S. , & Nadimi, H. (۲۰۲۲). Form as Affordance: The Theoretical Basis and Conceptual Framework for the Meaning of Architecture. *Soffeh*, ۳۲(۱), ۲۱-۴۰.
- Ashadi, A. (۲۰۲۰). Pendhapa Natabratan: Symbolic Meaning of the Javanese House in Demak, Indonesia. *International Journal of Architecture, Arts and Applications*, ۶(۲), ۳۹-۴۶.
- Berger, A. A. (۲۰۱۲). *Media analysis techniques*. Beverly Hills: Sage Publications.
- Berger, A. A. (۲۰۱۲). *Media analysis techniques*. Beverly Hills: Sage Publications.
- Canniffe, E. (۲۰۱۶). *The politics of the piazza: The history and meaning of the Italian square*. Routledge.
- Ching, Francis DK. *Architecture: Form, space, and order*. John Wiley & Sons. (۲۰۲۳).
- Christomy, T. , & Yuwono, U. (۲۰۰۴). *Semiotika budaya*. Jakarta: Pusat Penelitian Kem
- Gabriel, O. O. , Anthony, I. , Tunji, A. , & Olanrewaju, A. O. INFLUENCE OF LITURGY AND SOCIO CULTURE ON THE FORM AND MEANING OF THE ARCHITECTURE OF SACRED HEARTS CATHOLIC CHURCH ODOGUNYAN, IKORODU, LAGOS, NIGERIA.
- Habibabad, A. S. , & Matracchi, P. (۲۰۲۱). A Review of Approaches and Methods for Assessing Sensory Factors in Architectural Environments (Spiritual Experiences in Religious Architecture). *International Journal of Architectural Engineering & Urban Planning*, ۳۱(۴).
- Haldane, J. (۱۹۹۹). *Form, meaning and value: a history of the philosophy of architecture*. *The Journal of Architecture*, ۴(۱), ۹-۲۰.
- Hershberger, R. G. (۲۰۲۱). A study of meaning and architecture. In *EDRA ۱* (pp. ۸۶-۱۰۰). Routledge.
- Hershberger, R. G. (۲۰۲۱). A study of meaning and architecture. In *EDRA ۱* (pp. ۸۶-۱۰۰). Routledge.
- Hillier, W. R. G. (۲۰۱۱). Is architectural form meaningless: a configurational theory of generic meaning in architecture, and its limits. *Journal of Space Syntax* ۲, ۲, ۱۲۵-۱۵
- Jigyasu, R. , Murthy, M. , Boccardi, G. , Marrion, C. , Douglas, D. , King, J. , O'Brien, G. , Dolcemascolo, G. , Kim, Y. , Albrito, P. , and others (۲۰۱۳). *Heritage and resilience: issues and opportunities for reducing disaster risks*.
- Minnema, L. (۲۰۲۰). The language of architecture and the narrative of the architect: An essay on spatial orientation and cultural meaning in architecture. *Handbook of the Changing World Language Map*, ۸۴۳-۸۶۰.

- Nelson, K. (۲۰۰۸). Concept, word and meaning in brief historical context. *Journal of Anthropological Psychology*, ۱۹(۱), ۲۸-۳۱.
- Neusner, J. (۱۹۷۷). Form and meaning in Mishnah. *Journal of the American Academy of Religion*, ۴۵(۱), ۲۷-۵۴.
- Omidvari, S. (۲۰۲۱). Reading the Concept of Islamic Architecture in the Contemporary Era from the Perspective of Historians and Orientalists. *The Journal of Research in Humanities*, ۲۸(۱), ۲۳-۳۵.
- Poulios, I. (۲۰۱۴). *Past in the Present*. Ubiquity Press.
- Rogozov, Y. , Belikov, A. , & Shevchenko, O. (۲۰۱۹, December). The Approach to Basic Abstraction Construction for the Architectural Schemes Design. In ۲۱st International Workshop on Computer Science and Information Technologies (CSIT ۲۰۱۹) (pp. ۹۹-۱۰۳). Atlantis Press.
- Saussure, F. de. (۱۹۵۹). *General course in linguistics*. Trans. Wade Baskin.
- Sherer, D. (۲۰۲۰). Panofsky on Architecture: Iconology and the Interpretation of Built Form, ۱۹۱۵-۱۹۵۶, Part I. *History of Humanities*, ۵(۱), ۱۸۹-۲۲۴.
- Sitinjak, R. H. I. , Wardani, L. K. , & Nilasari, P. F. (۲۰۲۰). Traditional Balinese Architecture: From Cosmic to Modern. In *SHS Web of Conferences* (Vol. ۷۶, p. ۰۱۰۴۷). EDP Sciences.
- Sobur, A. (۲۰۱۷). *Semiotika komunikasi*. Remaja Karya.
- Steber, C. (۱۹۶۵). "Energetics and structuralism. " *American Anthropologist*, ۶۷(۴), ۱۷۸-۱۹۳.
- Stiny, G. N. (۱۹۸۵). Computing with form and meaning in architecture. *Journal of Architectural Education*, ۳۹(۱), ۷-۱۹.
- Suprapti, A. , & Iskandar, I. (۲۰۲۰). Reading meaning of architectural work in a living heritage. In *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science* (Vol. ۴۰۲, No. ۱, p. ۰۱۲۰۲۳). IOP Publishing.
- ten Hacken, P. , & ten Hacken, P. (۲۰۱۹). The mental lexicon in Jackendoff's parallel architecture. *Word Formation in Parallel Architecture: The Case for a Separate Component*, ۳-۲۲.
- Ujang, N. , & Zakariya, K. (۲۰۱۵). The notion of place, place meaning and identity in urban regeneration. *Procedia-social and behavioral sciences*, ۱۷۰, ۷۰۹-۷۱۷.
- Ujang, N. , & Zakariya, K. (۲۰۱۵). The notion of place, place meaning and identity in urban regeneration. *Procedia-social and behavioral sciences*, ۱۷۰, ۷۰۹-۷۱۷.
- Widyawati, L. (۲۰۱۷). *Semiotik Ruang Publik Kota Lama Alun-alun Selatan Kraton Yogyakarta*. NALARs, ۱۶, ۱۵-۲۶.